

Asia: VN/26666/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi ammattikorkeakoululain ja opintotukilain muuttamisesta (kaksoistutkintouudistus)

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan näkemykset ammattikorkeakoululain ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutusta koskevista muutoksista

Suomen Sairaanhoitajat pitää hyväksyttävänä hallituksen esityksen uudistusta ensihoitaja- ja terveydenhoitajakoulutuksen osalta. Suomen Sairaanhoitajat näkee hyvänä sen, että kätilökoulutuksen pohjana on sairaanhoitajan koulutus, mutta kätilön koulutuksen pituus ja tehtävän itsenäinen luonne ja osaamisen vaatimustaso asettuvat vaatimustasoltaan erikoistuneen sairaanhoitajan yläpuolelle. Kätilöiden osalta on ollut esillä tarve saada kätilökoulutus YAMK-koulutukseksi. Tämä esitys ei näytä vievän eteenpäin tätä tavoitetta.

Perusteluna YAMK-tason koulutusehdotuksen hylkäämiseksi esitetään mm., että se muuttaisi ylemmän korkeakoulututkinnon asemaa ja luonnetta korkeakoulututkintojen järjestelmässä. Suomen Sairaanhoitajat näkee, että alan tulevaisuuden kannalta, palvelujen laadun ja kustannustehokkuuden sekä alan pito- ja vetovoiman kannalta on kaikkiaan tarpeen tarkastella uudelleen YAMK-koulutuksen asemaa ja luonnetta ja uudistaa koulutusrakennetta alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon välillä siten, että YAMK-tutkinto tukisi paremmin esim. sairaanhoitajien kliinisen erikoisosaamisen kehittymistä. Nyt YAMK-koulutus on usein hyvin yleisluonteista kehittämis- ja johtamisosaamista tukevaa eikä nämä osaajat välttämättä sijoitu työelämään toivomallaan ja työelämän tarvitsemalla tavalla. Samainen ajatus sisältyy kätilöiden YAMK-koulutustavoitteeseen, jolloin kätilötyö olisi entistä selkeämmin asiantuntijatasoinen tehtävä myös koulutusrakenteen puolesta, kun se on sitä jo työn itsenäisen luonteen ja työn vaatimusten osalta. Tämä on myös osa suurempaa tarvetta tarkastella sairaanhoitajien erikoisosaamista tukevaa koulutusrakennetta.

Vaikka tässä kaksoistutkintouudistuksessa on kyse kolmen erikoisalan koulutuksista, haluamme nostaa esiin tässäkin yhteydessä laajemman kokonaisuuden. Sairaanhoitajien ja

sairaanhoitajakoulutuspoijaisten ammattien osalta on tärkeää, että urakehitystä tuetaan myös kliinisessä työssä eikä niin, että uralla eteneminen ei ole lainkaan mahdollista tai uralla eteneminen vie sairaanhoitajat pois hoitotyöstä ja sen kehittamisestä. Nykyisellä ja viime vuosikymmenten toimintatavalla ja koulutusrakenteella hukkaamme jatkuvasti valtavasti erikoisosaamista, kokemusta sekä työstään ja sen kehittamisestä innostuneita sairaanhoitajia alalta, mikä johtaa tyhjäkäyntiin, tehottomuuteen ja kustannusten jatkuvaan lisääntymiseen. Kokeneiden ja urallaan etenemistä haluavien ja itselleen muualta urapolkua pakotetusti etsivien tilalle koulutetaan entistä enemmän uusia sairaanhoitajia, joista heistäkin osa lähtee muutaman vuoden työkokemuksen jälkeen hakemaan urakehitystä muualta, kun sairaanhoitajan työ ja työelämä eikä koulutusjärjestelmä sitä tarjoa. Tässä yhteydessä vertaus lääkärikoulutusrakenteeseen ja uramalliin on kuvaavaa. Jos lääkäritkin erikoistuisivat jatkuvasti vain kehittämis- ja johtamistehtäviin eikä lainkaan kliinille erikoisaloille, menetettäisiin osaajia pois kaikkein tärkeimmästä eli potilastyöstä eivätkä erikoisalojen hoidot kehittyisi. Aivan sama pätee vastaavasti sairaanhoitajiin ja hoitotyöhön. Suuri osa sairaanhoitajista haluaisi edetä urallaan hoitotyössä, syventää osaamistaan erikoisalalla ja tehdä asiantuntijatasoa tehtäviä potilashoidon ja sen kehittämisen parissa. Nyt etenemistä haluavat ajautuvat pois potilas- ja asiakastyöstä ja sen kehittamisestä.

Suomen Sairaanhoitajien opiskelijakyselyssä 2023/2024 (kyselyn vastaajamäärä 400) opiskelijoista yli puolella (54 %) oli uratavoitteena erikoistua jollekin erikoisalalle. Näitä olivat useimmiten psykiatrinen hoitotyö, mielenterveys- ja päihdehoitotyö, akuuttihoitotyö, tehohoitotyö, perioperatiivinen hoitotyö, anestesiahoitotyö, haavahoitotyö tai kättilöhoitotyö. Lisäksi mainittiin useita yksittäisiä erikoisaloja. Vajaa kolmannes (30 %) aikoi työskennellä yleissairaanhoitajana kehittyen siinä arvostetuksi ammattilaiseksi. Kliininen asiantuntijatehtävä oli tavoitteena 12 prosentilla ja neljä prosenttia suunnitteli perustavansa oman yrityksen. Joka neljäs ei vielä osannut sanoa. Muita uratavoitteita oli 10 prosentilla ja ne liittyivät useimmiten jatko-opintoihin, ulkomailla työskentelyyn tai erilaisiin tavoitteellisiin tehtäviin. Opintojaan aikoi jatkaa valmistumisen jälkeen viiden vuoden sisällä 42 % vastanneista. Useimmiten suunnitelmissa oli YAMK-opinnot, terveydenhoitaja- tai kättilöopinnot tai muita erikoistumisopintoja tai psykoterapeuttiopinnot. Uudet sairaanhoitajasukupolvet eivät tyydy siihen, että he ovat valmistuessaan jo uransa huipulla. Tämänkin tähden juuri sairaanhoitajat tarvitsevat sitoutuakseen suunnitellut ja yhtenäiset kliiniset erikoistumis- ja YAMK-koulutukset peruskoulutuksen jatkoksi. Liian yleisluonteiset erikoistumis- ja YAMK-koulutukset eivät palvele työelämän eivätkä sairaanhoitajien tarvetta. Emme siis kannata sitä, että olemassa oleva, ehkä työelämän tarvetta osin vastaamaton koulutus rakenne jäädyttää hoitohenkilöstön ja erityisesti sairaanhoitajien ja kättilöiden koulutuksen ja osaamisen kehittämismahdollisuudet.

On hyvä, että tämä hallituksen esitys tukee terveydenhoitajien ja kättilöiden omaa tutkintonimikettä, vaikka koulutukset eivät jatkossa johdakaan tutkintoon. Suomen Sairaanhoitajat näkee tärkeänä, että jatkossa terveydenhoitajat voivat myös erikoistua kättilöiksi tai päinvastoin ja saada siitä tutkintonimikkeen. Ammattihenkilölain uudistuksen yhteydessä Suomen Sairaanhoitajat näkee välttämättömäksi sen, että ensihoitajat tulee lisätä laillistettujen ammattihenkilöiden ryhmään samoin kuin erikoissairaanhoitajat.

Sairaanhoitajakoulutuspoijaisten ammattien kriittisenä tarpeena työelämässä on jatkuvasti lisääntyvä kliinisen erikoisosaamisen tarve ja osaamisen kehittämisen ja jatkokoulutuksen mahdollistavan uramallin (Sairaanhoitajien uudet työnkuvat 2016 ja APN-raportti 2023) mukainen

koulutusjärjestelmä sekä tutkintonimikkeiden selkiyttäminen ja luominen. Suomen Sairaanhoitajat pitää välttämättömänä säänneltyjä klinisiä erikoistumiskoulutuksia vastaavasti kuin terveydenhoitajaksi ja ensihoitajaksi erikoistuminen. On myös huomioitava vielä työelämässä olevat opistoasteiset sairaanhoitajat, joiden jatkokouluttautuminen ja tutkintonimikkeet tulee mahdollistaa tasavertaisesti. Tässä yhteydessä olisi hyvä miettiä sisältääkö heidän erikoistumisensa AMK-päivityksen vai ei. Joka tapauksessa heidän tulee saada vastaava nimike esim. terveydenhoitaja AMK kuin ne, joilla on jo pohjakoulutuksena AMK-koulutus. Opistoasteen käyneillä sairaanhoitajilla on usein pitkä kokemus ja osaaminen, joten on syytä miettiä, miten tämä kompensoituu tässä yhteydessä.

Pidämme välttämättömänä saada myös erikoistumiskoulutuksesta yhtenäiset kansalliset tutkintonimikkeet esim. sairaanhoitajille erikoissairaanhoitaja. Jatkokoulutuksena klinisen erikoisosaamisen ja klinisen urapolun mahdollistamiseksi tarvitsemme laajavastuisia asiantuntijatehtäviä (APN-raportti 2023) tukevia YAMK-koulutuksia, joihin olisi tarve tulevaisuudessa sisällyttää myös klinistä harjoittelua erikoisaloilla ja lisätä työelämälähtöisyyttä. Tämä puoltaisi myös kättilökoulutuksen YAMK-tason uudelleen arvioinnin sekä erikoistumiskoulutusrakenteen ja YAMK-pohjaisten erikoisalojen asiantuntijatehtävätaasoisen koulutuksen kehittämisen. Tämä toisi selkeyttä sekaviin ja epäselviin sairaanhoitajapohjaisten ammattien uramahdollisuuksiin, tehtäviin ja nimikkeisiin ja lisäisi alan houkuttelevuutta ja sitoutuneisuutta alalle ja ennen kaikkea pitäisi osaamisen ja kehittämisen hoitotyössä, mikä mahdollistaa hoitotyön laadun, näyttöön perustuvuuden ja vaikuttavuuden edistämisen.

Lausunnonantajan näkemykset ammattikorkeakoululain ammatillista opettajankoulutusta koskevista muutoksista

Pidämme muutosta hyvänä.

Lausunnonantajan näkemykset opintotukilain muutoksista

Kannatamme. Myös erikoissairaanhoitajakoulutus tulisi lisätä opintotukilakiin vastaavasti kuin nämä terveydenhoitaja-, ensihoitaja ja kättilökoulutus ja taata erikoissairaanhoitajakoulutuksella sama asema kuin näillä muillakin erikoistumiskoulutuksilla.

Karhe Liisa

Suomen sairaanhoitajaliitto ry - Suomen Sairaanhoitajat ry